

Foto: Alexandru Hindli

OBSERVAȚII ȘI PROPUNERI PENTRU STRATEGIA MINIERĂ 2017-2035

Septembrie 2016

Observații și propuneri pentru strategia minieră 2017-2035

Titlu: Observații și propuneri pentru strategia minieră 2017-2035

Data: Septembrie 2016

Autor: Mining Watch România

Design: Luminița Dejeu

Publicat de:

Mining Watch Romania
Cluj Napoca, România
T + 40 (0) 364-104706
contact@miningwatch.ro
www.miningwatch.ro

Acest document este sub licența Creative Commons - Atribuire-Necomercial-FărăModificări
CC BY-NC-ND 4.0 Internațional

Introducere

Strategia minieră 2017-2035 ar trebui să respecte și să consolideze importanța acordată comunităților locale afectate și mediului înconjurător. În acest sens, considerăm că sunt aplicabile trei principii: cel al *transparenței*, al *precauției* și cel al *obținerii consimțământului prealabil în cunoștință de cauză* al locuitorilor zonelor bogate în resurse minerale. Neasumarea acestor principii ar însemna crearea unei viziuni și a unei noi strategii miniere care să nu reflecte aspirațiile cetățenilor români.

Fiecărui dintre aceste principii îi revin propuneri concrete care pot fi subsumate obiectivelor strategice ale documentului realizat de Ministerul Economiei. Prin strategia elaborată, Direcția de Resurse Minerale a ministerului ar trebui să răspundă următoarelor exigențe.

În spiritul transparenței:

1. Includerea în strategia minieră 2017-2035 a prevederilor Directivei 2013/34/UE¹ (cunoscută și ca setul de Reguli de transparență pentru petrol, minerit și exploatare forestieră)

Prin includerea acestor prevederi, companiile de petrol, gaze, miniere și de exploatare forestieră înregistrate în România ar trebui să publice date cu privire la toate plățile (inclusiv taxele) efectuate către statul român. Aceste date trebuie să fie defalcate pentru a arăta plățile pentru fiecare proiect și trebuie să se facă în mod regulat, în rapoartele lor anuale. Toate cele 28 de state membre ale UE au fost obligate să pună în aplicare directiva până iulie 2015. România nu a transpus până în prezent această directivă, rămânând deficitară la asigurarea transparenței în domeniul minier.

2. Transparentizarea activității de acordare a licențelor miniere și inspectare prin crearea unui Registru Unic Național de Monitarizare și Control

Acest registru ar trebui să includă anunțurile publice privind perimetrele miniere propuse pentru concesionare, procedura de acordare a licențelor miniere și etapele de consultare publică la care cetățenii pot participa. Registrul ar trebui să includă datele comunicate anual de către operator respectând transpunerea Directivei 2013/34/UE.

Totodată, Registrul ar trebui să conțină și datele obținute de autoritățile publice din monitorizarea și inspectarea periodică a siturilor miniere. Informațiile deținute de autorități trebuie să fie accesibile publicului larg imediat ce s-a desfășurat inspectarea unei instalații de gestionare a deșeurilor prin publicarea online a Rapoartelor de monitorizare și inspecție periodică. Această raportare trebuie să includă informații detaliate despre starea instalației, cele mai noi evoluții ale acesteia de la ultimul control (stabilitate, deversări și scurgeri în mediul înconjurător, măsuri de remediere, sancțiuni aplicate etc).

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034&from=EN>

3. Garanția financiară pentru proiecte miniere trebuie să fie publicată de autorități împreună cu modul de calcul care determină suma

Garanțiile financiare adecvate nu sunt nici până în prezent instituite. Legislația actuală face referiri extrem de vagi referitor la modul de calcul ale acestora.

Mai mult, garanția financiară nu este solicitată în eventualitatea producerii unor evenimente catastrofale (inundații, cutremure, ruperea barajelor iazurilor de decantare) sau a drenajului acid minier după închiderea mine. Unde astfel de accidente s-au produs, costurile majore ale remedierii de mediu au fost acoperite aproape în totalitate de cetățeni².

Orizontul de timp pentru tratarea apei, monitorizarea (stabilitatea barajului, tasări etc), precum și alte activități post-închidere sunt adesea subestimate în mod dramatic atunci când proiectul minier începe. La momentul închiderii, garanțiile se dovedesc de obicei insuficiente, se arată în Guidelines on Financial Guarantees and Inspections for Mining Waste Facilities.³

În acest sens, recomandăm următoarele:

- trebuie să acopere costurile totale de ecologizare (inclusiv monitorizare și întreținere pe termen lung);
- trebuie să fie depusă în perioada de avizare a minei;
- trebuie să fie ușor de accesat. Forma acestora trebuie să îmbrace forma unui depozit cash, a unei asigurări sau a unei scrisori de garanție bancară. Garanțiile asigurate de firma mamă nu trebuie să fie admise;
- calculul trebuie să se bazeze pe costurile estimate de terțe părți și să includă costurile de administrare. (Acest lucru asigură că lucrările pot fi efectuate de către o terță parte, în cazul în care compania minieră nu mai este în măsură să-și îndeplinească obligațiile).

În spiritul principiului precauției așa cum e definit de Articolul 191 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene:

1. Includerea în strategia minieră a Rezoluției Parlamentului European de interzicere a cianurii în minerit

În argumentarea acestei propuneri, vă invităm să parcurgeți *Documentul de poziție privind interzicerea cianurii în minerit*, raport⁴ ce include argumente de mediu, sociale, economice și juridice în favoarea interzicerii unei tehnologii nocive, extrem de învechite, utilizate de mai bine de 50 de ani în industria prelucrării aurului și argintului.

2. Instituirea unor *no-go zones* pentru protejarea mediului înconjurător și corelarea cu directivele aferente

2 <http://www.csp2.org/files/reports/Underwriting%20Mine%20Closure%20Risk%20-%20Jan05.pdf>

3 http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/pdf/EU_Final_Report_30.04.08.pdf, pag 35.

4 <http://www.rosiamontana.org/sites/default/files/Document-Pozitie-Cianura-MiningWatch-2.pdf>

Recunoașterea existenței unor riscuri deosebit de mari pentru mediu trebuie să conducă către instituirea unor *no-go zones*, excluse de la exploatarea minieră. Delimitarea acestor zone geografice ar trebui să includă parcurile naționale, rezervațiile naturale, monumente ale naturii, arii protejate, cât și siturile Natura 2000. Doar în acest fel, ar fi respectate spiritul unor reglementări precum Directiva Habitate sau Directiva Păsări, oferindu-se întâietate ecosistemelor protejate și nu conținutului mineralogic al subsolului.

Totodată este importantă crearea unei rețele continue de de arii protejate în care sunt interzise activitățile miniere și depozitarea deșeurilor rezultate. Acest principiu subliniază importanța menținerii legăturilor dintre zonele protejate pentru a asigura coridoare de migrație adecvate.

Este necesar ca aceste *no-go zones* să beneficieze de zone tampon. Exemple de aplicare ale acestui sistem pot fi găsite în Suedia⁵ sau Filipine⁶.

3. Instituirea unor *no-go zones* pentru protejarea peisajelor culturale

Acest tip de zonă ar trebui să includă peisajele culturale, monumentele istorice și sit-urile arheologice în vederea respectării Convenției Europene a Peisajului. În același timp, este necesar ca aceste *no-go zones* să beneficieze de zone tampon. Exemple de aplicare ale acestui sistem pot fi găsite în British Columbia⁷.

4. Interzicerea depozitării deșeurilor miniere de-a lungul cursurilor de apă și/ sau a rezervoarelor de apă pentru comunități.

Directiva-cadru privind apa afirmă că nu se poate abate cursul natural al unui râu, cu excepția unui proiect de interes public superior. Cu toate acestea, majoritatea proiectelor miniere noi propuse propun fie captarea, fie devierea cursurilor de apă pentru construirea unor iazuri de decantare sau halde de steril. Este și cazul celor două proiecte miniere propuse în România (Certej și Roșia Montană). În cazul în care aceste directive rămân necorelate, atunci niciun stat membru nu va putea “preveni deteriorarea corpurilor de apă de la o stare mai bună la una inferioară ca urmare a unor noi activități de dezvoltare umană”.

În acest sens considerăm necesară includerea în strategia minieră a României a unor zone de protecție a cursurilor de apă unde depozitarea deșeurilor să fie interzisă. Prezenta strategie ar trebui să protejeze nu numai cursul de apă în sine, ci să asigure și o zonă tampon adecvată, pentru a sprijini migrația naturală a cursului de apă.

5. Instituirea unei distanțe legale față de localități unde pot fi amplasate exploatări miniere pe bază de substanțe toxice.

5 <http://kth.diva-portal.org/smash/get/diva2:300248/FULLTEXT01.pdf>, p 65-66

6 <http://pcsd.neda.gov.ph/no-go-zones-map-for-mining-is-now-avaialble/>

7 <http://www.fairmining.ca/code/the-surface-versus-subsurface-divide/alternative-use-no-go-zones/>

Industria minieră propune din ce în ce mai multe cariere de suprafață și depozite de deșuri în zone dens populate. Este cazul proiectelor Corcoesto (Spania), Skouries (Grecia), Certej (România) sau Kremnica (Slovacia) unde exploatarea miniere sunt propuse în comunități, deși acestea au arătat prin nenumărate acțiuni în justiție sau mobilizări de stradă că se opun exploatărilor de suprafață.

Dintre argumentele invocate, poluarea cu praf provenită de la deșeurile miniere din zona iazurilor de decantare, apare în mod repetat, indiferent de localizarea geografică. Praful provenit de la deșeurile miniere poate afecta echilibrul natural al comunităților locale sau al speciilor de animale⁸, prin afectarea vegetației și/sau a agriculturii și favorizează apariția efectelor secundare cum ar fi seceta, înmulțirea insectelor sau evaporarea substanțelor toxice. Deși această problemă nu a fost studiată îndeajuns, urmările poluării cu praf de la exploatarea miniere se pot vedea peste tot în comunitățile afectate de minerit.

În acest sens, este recomandată instituirea unei limite minime de 20 de kilometri între comunitățile locale și depozitele de deșuri miniere. Această distanță minimă este sugerată de studiile privind atenuarea naturală a impactului generat de depozitele de deșuri miniere.

6. Introducerea unor termene minime de timp în care operatorul minier să fie responsabil de aplicarea procedurilor de închidere și post-închidere în cazul instalațiilor de gestionare a deșeurilor din categoria A

Datorită faptului că instalațiile de gestionare a deșeurilor din categoria A au caracter perpetuu, strategia minieră ar trebui să stabilească termene minime, proporționale cu longevitatea acestor depozite, până la care operatorul rămâne responsabil de procedurile de post-închidere aplicabile. Stabilirea unor astfel de termene este susținută și în raportul "Guidelines on Financial Guarantees and Inspections for Mining Waste Facilities"⁹.

7. Stabilirea de măsuri pentru prevenirea, reducerea și tratarea drenajului acid minier.

Drenajul acid minier este o consecință directă a activității miniere și unul dintre cele mai periculoase deșuri rezultate. Cu toate acestea, legislația minieră actuală nu face nicio referire la acest subiect, tratând simplist problematica deșeurilor miniere.

Studiul¹⁰ privind asigurarea financiară a minelor pentru închiderea și refacerea de mediu a minelor, realizat de Kuipers constată că costurile de întreținere și remediere sunt mult mai mari la minele ce extrag metale și generează drenajul acid minier. Acest tip de mine poluează apele de suprafață și apele subterane cu substanțe toxice și agenți cancerigeni, care necesită măsuri de ecologizare mai costisitoare și tratarea apei pe termen lung. În consecință, minele generatoare de ape acide presupun măsuri de ecologizare mult mai costisitoare față de celelalte.

⁸ *Effect of Different Mining Dust on the Vegetation of District Balaghat, M.P - A Critical Review*, <http://www.ijsr.net/archive/v4i8/SUB157361.pdf>

⁹ http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/pdf/EU_Final_Report_30.04.08.pdf

¹⁰ Financial Assurance for Mine Reclamation and Closure, Kuipers (see Ref. 23)

În spiritul principiului obținerii consimțământului prealabil în cunoștință de cauză (FPIC):

1. Obținerea consimțământului prealabil și informat al comunităților locale

Deși *obținerea consimțământului prealabil în cunoștință de cauză* inițial a evoluat în raport cu popoarele indigene și teritoriile lor respective, este o măsură de protecție socială care s-a dezvoltat într-un sens mai larg, ca principiu de *cele mai bune practici* pentru o dezvoltare durabilă. Acesta a fost aplicat și dezvoltat cu precădere pentru proiectele industriale, inclusiv cele miniere. Istoria recentă a arătat că acest tip de practică este necesară și în țările membre ale Uniunii Europene. Fie că este vorba de comunitățile din Corcoesto și Bernardino (Galicia, Spania), Roșia Montană și Certej (România), Skouries (Grecia), mișcările sociale pe care le-au generat, îndelunga opoziție și hotărârea cu care au acționat de-a lungul anilor, a scos la iveală faptul că informarea privind proiectele miniere este tardivă și insuficientă. Acest lucru determină ca **participarea publicului să fie punctuală** (limitată la procedura EIA) **și doar consultativă** (este negat dreptul acestora sau unor membri ai comunităților locale de a acorda un *veto* activității miniere).

Într-adevăr, în mod tradițional grupurile indigene au fost excluse de la luarea deciziilor în general și acest principiu a fost conceput să remedieze această stare de fapt. Cu toate acestea, modul de acordare al licențelor miniere sau obligarea autorităților locale să adapteze planurile de urbanism conform acestor permise, recreează același tip de incapacitare și supunere a unor grupuri mari de cetățeni și pe teritoriul statelor membre. Toate comunitățile afectate de proiecte miniere trebuie să fie în măsură să participe la procesul de negociere și la cel decizional în toate etapele sale, cât mai curând posibil¹¹, în timp ce toate opțiunile de dezvoltare sunt încă deschise - și atunci când acestea spun "nu" unui proiect, acest lucru trebuie luat în considerare. Procesul de obținere a consimțământului trebuie inițiat înaintea demarării procedurii acordului de mediu (EIA), atunci când investitorul nu a investit deja bani și nu mai este dispus să se retragă.

Un exemplu concludent în acest sens este un sondaj de opinie realizat pe un eșantion reprezentativ în România în martie 2016. 70% dintre respondenți consideră că turismul, agricultura și punerea în valoare a patrimoniului sunt o soluție mai bună pentru crearea aceluiași număr de locuri de muncă în comparație cu deschiderea unei exploatare miniere¹². În pofida acestui lucru, opinia publică este ignorată și strategiile naționale privind resursele minerale continuă să prioritizeze valorificarea acestora în detrimentul comunităților locale.

2. Modificarea planurilor de urbanism în etapa obținerii autorizației de construire

Strategia minieră trebuie să prevină situații similare celei întâmplată la Roșia Montană în 2002, când întreaga zonă a fost declarată drept mono-industrială. Aceste planuri de

11 În conformitate cu Convenția de la Aarhus

12 <http://www.rosiamontana.org/node/1994?language=en>

urbanism au blocat dezvoltarea economică a zonei timp de mai bine de un deceniu, deși compania minieră nu a reușit nici până în prezent să-și implementeze proiectul. Prin urmare, aceste planuri de urbanism ar trebui fie realizate în etapa obținerii autorizațiilor de construire.

În acord cu Pachetul de măsuri privind Economia Circulară al Uniunii Europene:

3. Corelarea Directivei 2006/21/CE cu Pachetul de măsuri privind Economia Circulară al Uniunii Europene

Industria minieră continuă să rămână distanțată de la măsurile anunțate prin Pachetul de măsuri privind Economia Circulară al Uniunii Europene. Aceasta este una din concluziile unei analize¹³ comandate de World Economic Forum.

Acest lucru se explică și prin faptul că legislația ce reglementează sectorul minier, ignoră aceste tendințe, crescând distanța între așteptările cetățenilor europeni și activitatea industriei miniere. Modelul extractivist impune industriei în continuare ideea potrivit căreia materia primă trebuie obținută cu prioritate din pământ. Tranziția către economia circulară, cu un potențial ce ajunge la un trilion de dolari¹⁴, ar putea arăta că reutilizarea și reciclarea metalelor din electronice este mai prețioasă decât un gram de aur extras din 20 de tone de pământ. Aceeași analiză arată și că, deși populația este în creștere, cererea pe cap de locuitor de resurse minerale va fi mai mică. Vor fi preferate de consumatori acele produse obținute prin metode prietenoase cu mediul înconjurător, în detrimentul celor invazive, cu costuri mari pentru ecosistemele fragile și comunitățile locale. În același timp, eficiența ecologică și impactul social, vor trebui încorporate în valoarea bunurilor, ceea ce va genera "costul adevărat al metalelor". În pofida acestor certitudini, reacția Guvernului României rămâne greoaie în ceea ce privește reformarea politicilor aferente industriei miniere și respectiv a gestionării deșeurilor.

4. Includerea unei ținte anuale de tratare a deșeurilor miniere

Obiectivul pe termen lung al Directivei 2006/21/EC este de a reduce cantitatea de deșuri generate. În acest sens, considerăm că strategia României ar trebui să prevadă un prag anual minim de tratare a deșeurilor provenite din minerit. Statistica¹⁵ prezentată de Eurostat este cu atât mai alarmantă cu cât relevă că majoritatea (63%) deșeurilor generate de statele EU-28 sunt deșuri miniere. În general, acele state membre care au avut o pondere mai mare de deșuri minerale au fost cele care au fost caracterizate ca având activități considerabile în industria extractivă (cum ar fi Bulgaria, Finlanda, Estonia, Suedia și România). Deșeurile acestea au reprezentat 3,0 tone, dintr-un total de 3,2 tone pe cap de locuitor deșuri minerale, echivalent cu 93,5% din totalul deșeurilor minerale generate în UE-28 în 2012.

13 http://www3.weforum.org/docs/WEF_MM_MiningMetalSustainableWorld_ScopingPaper_2014.pdf

14 <https://www.theguardian.com/sustainable-business/mining-metals-circular-economy>

15 http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Waste_statistics

Despre Mining Watch România

Mining Watch România este o rețea de organizații care se alătură comunităților locale în eforturile lor de a opri proiectele miniere distructive, la scară industrială. Mining Watch monitorizează avizele emise de autorități în beneficiul companiilor miniere și semnalează neregulile către factorii de decizie din România și, când este relevant, la nivelul UE. Printre activitățile sale se numără acțiuni în instanță și de advocacy pentru a asigura că autoritățile aplică în mod corect prevederile legale relevante.

Mining Watch România este și membru fondator al Coaliției Europene *Bang! Ban Cyanide*. Mineritul aurifer modern, industrial reprezintă un proces care se realizează de multe ori în cariere deschise uriașe și folosind cantități foarte mari de cianură pentru a separa aurul de minereuri. Această metodă de extracție nu generează bunăstare ci duce la poluare, sărăcie și dependență. Secătuiește resursele comunităților și limitează dezvoltările alternative. Campania reunește membri din Belgia, Bulgaria, Finlanda, Franța, Grecia, Germania, România, Slovacia, Spania, Marea Britanie, Republica Cehă și Turcia.

Contact:

Roxana Pencea
Mining Watch România
Blvd 21 Decembrie nr. 60, ap. 32
400124 Cluj-Napoca / România
Tel/Fax: +40(0)364-104706
E-mail: contact@miningwatch.ro
www.miningwatch.ro

Membrii fondatori ai rețelei Mining Watch România sunt:

□ **Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu**

Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu este un ONG cu sediul în Cluj-Napoca. A fost înființat în 2007 de o rețea de specialiști în comunicare, drept, proiectare și biodiversitate, în scopul de a sprijini campaniile comunităților locale din România să se opună proiectelor industriale distructive, de mari dimensiuni. În cei 9 ani ai săi de activitate, ONG-ul a reușit să oprească multe astfel de proiecte prin acțiuni în justiție la instanțele competente, prin petiții naționale și internaționale și organizarea de acțiuni de stradă.

Contact:

Ștefania Simion
Cluj-Napoca / Județul Cluj / România
E-mail: office@centruldemediu.ro
www.centruldemediu.ro

□ **Asociația Alburnus Maior**

Alburnus Maior este un ONG cu sediul în Roșia Montană. A fost înființat de proprietarii locali din Roșia Montană și comuna învecinată, Bucium, în septembrie 2000. Familiile locale din Roșia Montană și Bucium se opun în primul rând vânzării proprietăților lor - terenuri și case - companiei Gabriel Resources, pentru a face loc proiectului minier. Campania națională și internațională construită în jurul opoziției lor locale se opune proiectului minier propus din mai multe considerații, de mediu, sociale și economice precum și legate de periclitarea unui sit cultural de importanță globală.

Contact:

Eugen David
Roșia Montană / Județul Alba / România
E-mail: alburnusmaior@ngo.ro
www.rosiamontana.org

□ **Asociația Efectul Fluture**

Organizația promovează educația de mediu, conștientizarea publicului și inițierea de campanii pentru probleme critice din România și din lume. Misiunea organizației are noi direcții de acțiune, pentru a acoperi protecția mediului precum și drepturile omului și justiția socială.

Contact:

Tudor Brădățan
Cluj-Napoca / Județul Cluj / România
E-mail: efectulfluture@ngo.ro
www.efectulfluture.ro

□ **Fundația Extra Art**

Principalele obiective ale fundației Extra Art sunt promovarea artei ca mijloc de educare a publicului, împărtășirea valorilor care stau la baza dezvoltării durabile și echitabile a comunităților și încurajarea participării la viața culturală ca drept de bază al fiecărui cetățean.

Contact:

Luminița Dejeu
Cluj-Napoca / Județul Cluj / România
E-mail: contact@extraart.ro
www.extraart.ro

□ **Asociația Green Transylvania**

Asociația Green Transylvania promovează dezvoltarea unei societăți conștiente în legătură cu problemele de mediu prin educarea tinerilor și informarea cetățenilor mai în vârstă. Asociația sprijină orice inițiativă care promovează principiile de mediu și contribuie la dezvoltarea durabilă a Transilvaniei.

Contact:

Kovács Zoltán Csongor
Cluj-Napoca / Județul Cluj / România
E-mail: office@greentransylvania.ro
www.greentransylvania.ro

□ **Asociația Bio Eco Genuri**

Asociația este dedicată managementului responsabil al ariilor naturale protejate, cu un interes deosebit asupra protejării și prevenirii pierderilor de biodiversitate.

Contact:

Cornel Alexandru
Băița / Județul Hunedoara / România
E-mail: alexandru_crnl@yahoo.com

□ **Asociația Salvați Bucureștiul**

Asociația Salvați Bucureștiul este o organizație activă în domeniile urbanismului, protecției mediului și conservării patrimoniului. Obiectivul său principal este atacarea oricăror decizii ilegale luate de către stat sau de autoritățile locale în domeniile mai sus menționate. Principalele acțiuni pe care le derulează constau în acțiuni în justiție împotriva autorităților.

Contact:

Oana Cătălina Poenaru
București / România
E-mail: contact@salvatibucurestiul.ro
www.salvatibucurestiul.ro

□ **Bankwatch România**

Bankwatch România este un ONG non-profit în domeniul protecției mediului. Scopul asociației este prevenirea impacturilor negative de mediu și sociale ale proiectelor publice și private și promovarea alternativelor sustenabile și a participării publice la luarea deciziilor.

Contact:

Ioana Ciuta
București / România
E-mail: ioana.ciuta@bankwatch.org
www.faracarbune.ro

□ **Rețeaua CEE Bankwatch**

Rețeaua CEE Bankwatch activează în regiunea Europei Centrale și de Est pentru a monitoriza activitățile instituțiilor financiare internaționale și pentru a propune alternative constructive de mediu și sociale la politicile și proiectele pe care le susțin acele instituții.

Contact: Mark Fodor, Director Executiv

Praga / Republica Cehă
E-mail: main@bankwatch.org
www.bankwatch.org

□ **Asociația Prima Natura**

Prima Natura activează pentru dezvoltarea durabilă a regiunii Alba, implicând comunitățile locale în opoziția față de proiectele industriale poluante.

Contact:

Anișoara Ștefan

Alba Iulia / Județul Alba / România

E-mail: contact@primanatura.ro

www.primanatura.ro